

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

2025-yil 18-oktabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

**“BIZ” VA “O‘Z” OLMOSHLARINING O‘ZBEK TILIDAGI FUNKSIONAL
MAQOMI: STRUKTUR-SEMANTIK TAHLIL
THE FUNCTIONAL STATUS OF THE PRONOUNS “BIZ” AND “O‘Z” IN
THE UZBEK LANGUAGE: A STRUCTURAL-SEMANTIC ANALYSIS**

10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/DEFS9368

Xakimov Dilshod Yuldashevich

O‘zbekiston, Toshkent

O‘zbek tili va adabiyoti universiteti

O‘zbek tilshunosligi kafedrasida o‘qituvchisi

dilshod_hakimov@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada o‘zbek tilidagi “biz” va “o‘z” olmoshlarining struktur-semantik xususiyatlari hamda ularning diskursdagi funksional o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – ushbu ikki pronominal birlik orqali kollektiv (bizlik) va refleksiv (o‘zlik) identifikatsiya mexanizmlarini aniqlash va ularning o‘zaro munosabatini izchil model asosida ko‘rsatishdir. Maqola deskriptiv-analitik, struktur-semantik va diskursiv yondashuvlarni uyg‘unlashtirgan holda yozma (ilmiy, rasmiy, ommaviy axborot vositalari)ga materiallariga tayangan.

Kalit so‘zlar: olmosh, biz, o‘z, refleksivlik, inklyuzivlik, identifikatsiya, diskurs, agentlik, kollektivlik, pronominal tizim.

Annotation. This article analyzes the structural and semantic properties of the Uzbek pronouns “biz” (‘we’) and “o‘z” (‘self’) and explores their functional roles in discourse. The main objective of the study is to describe, within a unified model, how these two pronouns construct collective (“bizlik”) and reflexive (“o‘zlik”) forms of identification in the Uzbek language. The research employs a descriptive-analytic, structural-semantic, and discourse-linguistic approach.

Keywords: pronoun, biz, o‘z, reflexivity, inclusivity, identification, discourse, agency, collectivity, pronominal system.

Olmoshlar tizimi tilning indeksik (ko‘rsatkichli) va referensial mexanizmlarini tashkil etuvchi markaziy birliklar qatoriga kiradi; ular nutqda subyektivlikning markazini belgilaydi, ishtirokchilar orasidagi munosabatni kodlaydi va agentlik, mas‘uliyat, egalik singari semantik-pragmatik munosabatlarni ixcham ifodalaydi [Lyons, 1977, 683; Levinson, 1983. 85, 86; Siewierska, 2004, 22-23]. O‘zbek tilida “biz” (1-shaxs ko‘plik) va “o‘z” (refleksiv) olmoshlari bu tizimning alohida bo‘g‘inini tashkil etib, biri kollektiv subyektivlik va ijtimoiy identifikatsiya strategiyalarini, ikkinchisi esa refleksivlik, intensifikatsiya va logoforik referens imkoniyatlarini ta‘minlaydi. Mazkur maqola “biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomini struktur-semantik asosda tahlil qiladi hamda ularning shakl, tarqatim va diskursiy qo‘llanishidagi o‘zaro bog‘liqliklarni ochib beradi.

“Biz” olmoshi o‘zbek tilida morfologik jihatdan shaxs-son ko‘rsatkichi sifatida barqaror bo‘lib, pragmatik jihatdan inklyuziv va eksklyuziv interpretatsiyalarni kontekstsiz morfologiya orqali emas, balki nutqiy vaziyat orqali farqlaydi: masalan, “Biz bugun yig‘ilamiz” jumlasida “biz” adresatni ichiga olishi ham (inklyuziv), uni istisno qilishi ham (eksklyuziv) mumkin. “Biz”ning pluralis auctoris (muallif “men” o‘rnida “biz”ni qo‘llashi) va pluralis instituti (tashkilot yoki guruh nomidan so‘zlash) kabi variantlari ham ilmiy va rasmiy uslubning muhim belgisi hisoblanadi. Bu qo‘llanishlar ijtimoiy roldagi mas’uliyatni taqsimlash, birdamlikni vujudga keltirish yoki ritorik yaqinlik yaratishga xizmat qiladi; siyosiy va ommaviy diskursda “biz” ko‘pincha “kollektiv bizlik”ni qurish orqali legitimatsiya strategiyasining vositasiga aylanadi.

“O‘z” olmoshi esa morfosintaktik jihatdan reflektiv va intensifikator funksiyalarini jamlaydi: “Dilshod o‘zini maqtadi” (reflektiv obyekt), “Dilshod o‘zi keldi” (subyektini ta’kidlash – intensifikatsiya) kabi. U egalik konstruktsiyalarida “o‘zining” shakli bilan agentga egalikni bog‘laydi: “Dilshod o‘zining singlisini ko‘rdi”. Struktur jihatdan “o‘z”ning bog‘lanish doirasi (binding domain) odatda mahalliy klauza bilan chegaralanadi, biroq stilistik va logoforik sharoitlarda masofa kengayishi (masalan, referens markazi hikoyachining nuqtayi nazariga ko‘chishi) kuzatilishi mumkin [Faltz, 1985 1,23; Reinhart & Reuland, 1993, 657-720; König & Siemund, 2000 41-74]. Shu bilan birga, nutqiy amaliyotda “o‘zi” yordamchisi diskurs partikulasiga aylanishi (“o‘zi” = ‘aslida’) ham uchraydi; ushbu maqolada esa faqat pronominal (“o‘z/-im/-ing/-i/-imiz/-ingiz/-lari”) va intensifikator funksiyalari tahlil doirasiga olinadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi bir necha omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, o‘zbek tilshunosligida olmoshlar tizimi bo‘yicha qator tavsifiy ishlar mavjud bo‘lsa-da, “biz” va “o‘z”ning o‘zaro munosabatlari – ya’ni kollektiv identifikatsiya (bizlik) va reflektiv identifikatsiya (o‘zlik) o‘rtasidagi semantik-pragmatik ko‘prik – ko‘proq fragmentar yoritilgan. Ikkinchidan, zamonaviy yozma (ommaviy axborot vositalari, ilmiy uslub) va og‘zaki (intervyular, ijtimoiy tarmoqlar) diskurslarda “biz”ning ijtimoiy-ideologik indeksik ishlatilishi hamda “o‘z”ning agentlikni ta’kidlashdagi roli til siyosati, ritorika va nutqiy etika bilan kesishadi; bu esa struktur-semantik tahlilni diskursiy faktlar bilan integratsiyalashni talab qiladi. Uchinchidan, korpusga tayangan kuzatuvlar “o‘z”ning affiksial kombinatorikasi (o‘z-i-ning, o‘z-i-ga, o‘z-i-dan va h.k.) hamda “biz”ning shaxs-son va egalik ko‘rsatkichlari bilan birikishidagi ustuvor modellarning aniqlanishiga imkon beradi.

Tadqiqotning maqsadi — o‘zbek tilida “biz” va “o‘z” olmoshlarining struktur-semantik xususiyatlarini, ularning sintaktik tarqatimi, referens strategiyalari va diskursiy funksiyalarini tizimli ravishda tavsiflash hamda ularning o‘zaro aloqadorligini (“biz” ↔ “o‘z” orqali kollektiv o‘zlikni qurish: masalan, “Biz o‘zimizga mas’ulmiz”) ko‘rsatishdir. Shu maqsaddan kelib chiqib, quyidagi tadqiqot savollari ilgari suriladi: (1) “biz”ning inklyuziv/eksklyuziv talqinini yuzaga keltiruvchi asosiy pragmatik ko‘rsatkichlar va uslubiy omillar nimalar? (2) “o‘z”ning reflektiv va intensifikator funksiyalari qaysi struktur sharoitlarda

farqlanadi? (3) “biz” va “o‘z”ning qo‘shma konstruksiyalari agentlik va mas’uliyat semantikasini qanday modellashtiradi? (4) Turli uslublarda (ilmiy, rasmiy, ommaviy, badiiy) bu olmoshlarning qo‘llanish chastotasi va kollokatsion profillari qanday?

Tadqiqot obyekti — o‘zbek tilidagi “biz” va “o‘z” olmoshlari; predmet — ularning struktur (morfologik, sintaktik) va semantik-pragmatik xususiyatlari. Maqola material bazasini zamonaviy yozma matnlar (ilmiy maqolalar, rasmiy nutqlar, OAV xabarlar) hamda tanlangan og‘zaki transkriptlar tashkil etadi; metodlar — tavsifiy-analitik tahlil, minimal juftliklar orqali semantik ajratish, konstruksiya-grammatika yondashuvi va cheklangan hajmli korpusdan chiqarilgan chastota/kollokatsiya kuzatuvlari. Nazariy tayanch sifatida deiksis va indeksikalik [Lyons, 1977, 636–724; Levinson, 1983 63-68], shaxs tizimi [Siewierska, 2004, 82–109; Cysouw, 2003, 17,84], refleksivlik va intensivlik [Faltz, 1985, 1-23; König & Siemund, 2000 41-74], bog‘lanish nazariyasi [Reinhart & Reuland, 1993 660] hamda o‘zbek grammatik tavsiflari qabul qilinadi.

Ilmiy yangilik sifatida, birinchidan, “biz”ning ijtimoiy identifikatsiya va ritorik strategiyalardagi roli struktur-semantik mezonlar bilan bog‘lanadi va inklyuziv/eksklyuziv talqinlar uchun diagnostik kontekstual indikatorlar taklif etiladi. Ikkinchidan, “o‘z” olmoshining refleksiv vs. intensivlikator qo‘llanishini farqlovchi sintaktik signal va morfologik ko‘rsatkichlar (hol-affikslar, egalik-qo‘shimchalari, klauza chegaralari) aniq modellarda ifodalanadi. Uchinchidan, “biz”–“o‘z” qo‘shma konstruksiyalari (“biz o‘zimiz”, “o‘zimizni”, “o‘zimizga”)da agentlikning taqsimlanishi va kollektiv mas’uliyat semantikasi intersubektivlik nuqtai nazaridan yoritiladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati o‘zbek pronominal tizimida subyektivlik va identifikatsiyaning formal vositalarini konseptual darajada aniqlashtirish bilan bog‘liq; amaliy ahamiyati esa til o‘qitish, akademik yozuv uslubi, rasmiy-huquqiy matnlarni tahrir qilish va ijtimoiy kommunikatsiya tahlilida pronominal strategiyalardan ongli foydalanish uchun me‘yoriy va tavsiyaviy asos yaratishda ko‘rinadi. Cheklovlar sifatida tadqiqot ko‘proq yozma manbalarga tayanganini, dialektal farqlar va keng ko‘lamli og‘zaki korpus imkoniyatlari cheklanganini qayd etamiz.

Shu tariqa, maqola keyingi bo‘limlarda “biz” va “o‘z”ning morfologik paradigmasi hamda sintaktik tarqatimini (II bo‘lim), semantik-pragmatik funksiyalarini va diskursiy strategiyalarini (III bo‘lim), korpusdan olingan empirik dalillarni (IV bo‘lim) hamda xulosalar va amaliy tavsiyalarni (V bo‘lim) taqdim etadi. Maqsad — pronominal tizimdagi kollektivlik (“bizlik”) va refleksivlik (“o‘zlik”)ning uzviy munosabatini ko‘rsatish va ularni struktur-semantik nuqtai nazardan izchil modelga solishdir.

Shaxs kategoriyasi va kluzivlik. Shaxs (person) kategoriyasi bo‘yicha tipologik tadqiqotlar (xususan Siewierska, Cysouw va WALS loyihasi) ko‘rsatadiki, 1-shaxs ko‘plik inklyuziv/eksklyuziv qarama-qarshiligi dunyo tillarida turlicha grammatiklashgan bo‘ladi; biroq ko‘plab tillarda bu farq mustaqil olmosh darajasida grammatik belgilanmaydi va kontekstual yo‘l bilan talqin

qilinadi. O‘zbek tili ana shu ikkinchi turga mansub bo‘lib, “biz” shakli inklyuziv ham, eksklyuziv ma‘noni kontekstda oladi; bu holat WALS‘ning inklyuziv/eksklyuziv xaritalari va umumiy person tipologiyasi bilan mos keladi [Siewierska 2004, 349].

Turkiy tillarda o‘zlik (refleksiv) shakllar. Turkiy tillar bo‘yicha umumiy tavsiflar va o‘zbek grammatik ishlanmalarida refleksiv ma‘no ko‘pincha maxsus “o‘z” tipidagi o‘zlik olmoshi orqali ifodalanishi ko‘rsatiladi. O‘zbek tilida bu vazifani *o‘z* (egalik/kasr ko‘rsatkichlari bilan: *o‘zim*, *o‘zingizni*, *o‘zimizga* va b.) bajaradi; UD (Universal Dependencies) tavsifida ham refleksivlik alohida Reflex=Yes xususiyati bilan belgilanishi ko‘rsatiladi. Klassik struktur tavsiflarda (Sjoberg) o‘zbek olmosh tizimida refleksiv birliklar alohida sinf sifatida ajratiladi.

O‘zbek tilida *o‘z* ning sintaktik-cheqlovlari. O‘zbek tilidan olingan sintaktik kuzatuvlar *o‘z* olmoshining sub‘ekt pozitsiyasida erkin ishlay olmasligi (bog‘lanish shartlari tufayli) va asosan ob‘ekt/komplement pozitsiyalarida yuzaga chiqishini ko‘rsatadi; bu turkiy tillarda anafirik bog‘lanish mexanizmlariga xos tamoyillarga mos keladi. [Straughn 2009, 557-565].

Refleksiv va intensifikator funksiyalarning kesishishi. Kross-lingvistik adabiyotda refleksiv olmoshlarning ko‘pincha intensifikator (ta‘kid) vazifasini ham bajarishi ta‘kidlanadi: “self” tipidagi birliklar referentni markazlashtiradi va fokusni kuchaytiradi (masalan, *men o‘zim*, *biz o‘zimiz*). Bu hodisa turli tillarda (shu jumladan turkiy tillarda ham) shakl-ma‘no parallelizmi sifatida tavsiflanadi (König & Siemund va izdoshlari). O‘zbek materialida *o‘z* ning egalik/kasr affikslari bilan paradigmatlari aynan shu ikki funksional yo‘nalishni (refleksivlik va intensifikatsiya) pragmatik tarzda farqlash imkonini beradi.

“Biz”ning diskursdagi funksional-semantikasi. Person olmoshlarining diskursdagi roli haqidagi tadqiqotlar akademik va ilmiy nutqda authorial “we” (pluralis auctoris), inklyuziv “we” (muallif+o‘quvchi), hamda institutsional “we” (muallifni jamoa/bo‘lim bilan identifikatsiyalash) kabi strategik qo‘llanishlarni ajratadi. Ushbu strategiyalar pozitsiya bildirish, epistemik mas‘uliyatni taqsimlash va auditoriyani hamfikrlikka jalb qilishda xizmat qiladi (Hyland; Tang & John). O‘zbek ilmiy matnlari kuzatuvlarida ham “biz”ning shunday pragmatik yuklamalari barqaror namoyon bo‘ladi, biroq ular grammatik kluzivlik bilan emas, janr va auditoriyaga doir pragmatik tanlovlar bilan boshqariladi. [Hyland 2002, 1091-1112]

Korpus va hisoblash yondashuvlari. So‘nggi yillarda o‘zbek tilida UD asosidagi teglash va daraxtbanklar yaratish ishlari “Reflex” xususiyatini aniq belgilash, shuningdek, shaxs kategoriyasini formal modellashtirish imkonini kengaytirmoqda. Bu holat *o‘z* va *biz* konstruktsiyalarining avtomatik tahlilida (masalan, anafora aniqlash, referens izchilligi) metodik asos yaratadi.

Mazkur tadqiqotda struktur-semantik, funksional va diskursiv-lingvistik yondashuvlar uyg‘unlashtirilib, “biz” va “o‘z” olmoshlarining morfologik tuzilishi, sintaktik tarqatimi hamda semantik-pragmatik funksiyalari tizimli tahlil qilindi. Tadqiqot metodologiyasi uch asosiy bosqichda amalga oshirildi: (1) material

tanlash va korpus tuzish, (2) struktur va semantik tahlil, (3) funksional va diskursiy interpretatsiya.

1. Materiallar bazasi va tanlov mezonlari

Tahlil materiali sifatida o‘zbek tilidagi yozma va og‘zaki manbalar tanlandi.

Yozma manbalar tarkibiga kiradi:

- zamonaviy ommaviy axborot vositalari matnlari (2020–2025 yillar oraliğida chop etilgan maqolalar);
- ilmiy-uslubiy maqolalar va rasmiy nutq namunalaridan olingan paragraflar;
- badiiy matnlardan (roman, hikoya, esse) namunalar, unda olmoshlarning stilistik-funksional qo‘llanmalari kuzatiladi.

Og‘zaki material sifatida:

- ijtimoiy tarmoqlardagi (Telegram, YouTube, intervyular) matn transkriptlari va suhbat namunalaridan olingan 50 dan ortiq kontekst tahlil qilindi.

Umumiy korpus hajmi taxminan 120 000 so‘zni tashkil etdi. Har bir kontekstdagi “biz” va “o‘z” shakllari morfologik (egalik, kelishik, qo‘shimcha shakllar), sintaktik (subyekt, obyekt, egalik, ta’kidlash pozitsiyasi) va semantik (inklyuzivlik, refleksivlik, intensifikatsiya) mezonlar bo‘yicha belgilanib chiqildi. Ma’lumotlar Excel va AntConc dasturlarida indeksatsiya qilindi.

2. Struktur tahlil metodlari

Struktur tahlil “biz” va “o‘z” olmoshlarining shakl paradigmasi, morfologik o‘zgaruvchanligi hamda sintaktik joylashuvini aniqlashga qaratildi. Bu bosqichda:

- morfologik tahlil usuli orqali olmoshlarning grammatik kategoriyalari (shaxs, son, egalik, kelishik) tizimlashtirildi;
- komponent tahlil asosida har bir olmoshning ma’no tarkibi (referens markazi, agentlik darajasi, refleksivlik ko‘lami) ajratildi;
- transformatsion tahlil yordamida “o‘z” olmoshining pozitsion o‘zgarishlari (masalan: *o‘zini ko‘rdi* ↔ *o‘zi ko‘rdi*) orqali sintaktik chegaralari aniqlashtirildi;
- minimal juftliklar usuli bilan semantik tafovutlar tekshirildi: masalan, *Biz o‘zimizni tanidik* ↔ *Biz o‘zimizni tanitamiz* juftligi orqali refleksivlik va agentlikni farqlash imkon berdi.

3. Semantik va funksional tahlil

Semantik tahlilda olmoshlarning asosiy ma’no komponentlari — referens markazi, egalik munosabati, o‘zlik/kollektivlik ifodasi — ajratildi. Shu jarayonda:

- Levinson (1983) ning deiksis nazariyasi asosida “biz”ning origo (nutq markazi) bilan bog‘lanish darajasi, inklyuziv/eksklyuziv o‘zgaruvchanligi o‘rganildi (pp. 63–68);
- Reinhart & Reuland (1993) ning refleksivlik nazariyasiga tayangan holda “o‘z” olmoshining binding domain (mahalliy bog‘lanish doirasi) va logoforik kengayish imkoniyatlari tekshirildi [660–666];
- König & Siemund (2000) konsepsiyasiga binoan “o‘z”ning intensifikatorlik (ta’kidlash) va refleksivlik funksiyalari semantik komponentlarga ajratildi [41–74].

4. Diskurs tahlil metodlari

Diskurs tahlilida olmoshlarning kontekstual va pragmatik xususiyatlari o‘rganildi.

- Nutq aktlari nazariyasi [Austin, 1962; Searle, 1969] asosida “biz” olmoshining ijtimoiy birdamlik, hamkorlik, kollektiv mas’uliyat kabi illokutsion funksiyalari aniqlashtirildi;
- Pragmatik indeksikal nazariya [Silverstein, 1976; Levinson, 1983] yordamida “biz”ning “inklyuziv strategiya” sifatidagi ishlatilishi (masalan, siyosiy nutqlarda “Biz birgamiz”, “Biz buning uchun javobgarmiz”) tahlil qilindi;
- Kognitiv-diskurs yondashuv orqali “o‘z”ning subyektivlikni ta’kidlashdagi roli (masalan: *Men o‘zim ko‘rdim*) muloqotdagi agentlik markeri sifatida tavsiflandi.

5. Korpus va chastotali tahlil

Korpus tahlili bosqichida AntConc dasturi yordamida “biz” va “o‘z”ning:

- qo‘llanish chastotasi (1 000 so‘zga nisbatan);
- kollokatsion birliklari (ko‘p uchraydigan fe‘llar, masalan *bilmoq, qilish, tanimoq*);
- nutq uslublaridagi taqsimoti (ilmiy, rasmiy, badiiy, so‘zlashuv);
- morfologik variantlarining (o‘zini, o‘ziga, o‘zi, o‘zimiz, o‘zlarining) nisbati hisoblab chiqildi.

Natijalar semantik va pragmatik talqin bilan birlashtirilib, olmoshlarning struktur–semantik xaritasi tuzildi. Tahlil yakunida “biz” va “o‘z” olmoshlari o‘rtasidagi funksional aloqadorlik (masalan, *Biz o‘zimiz uchun javobgarmiz* tipidagi integrativ konstruksiyalar) alohida ko‘rsatildi.

6. Tadqiqot tamoyillari

Tadqiqot deskriptiv-analitik xarakterda bo‘lib, quyidagi prinsiplarga tayanadi:

1. Tizimlilik prinsipi – olmoshlarni morfologik, sintaktik, semantik darajalarda bir butun tizim sifatida tahlil qilish.
2. Kontekstual interpretatsiya prinsipi – har bir olmosh shakli faqat nutqiy kontekstda o‘z ma’nosini to‘liq ochadi.
3. Empirik asoslanganlik – tahlil real matnlar, korpus ma’lumotlari va kuzatuvlar bilan tasdiqlanadi.
4. Tipologik qiyoslash – o‘zbek tili ma’lumotlari jahon tilshunosligidagi pronominal tizimlar bilan [Siewierska, 2004; Cysouw, 2003] solishtirildi.

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, “biz” va “o‘z” olmoshlari o‘zbek tilining morfologik tizimida grammatik birliklar sifatida shakllangan bo‘lsa-da, ularning semantik yuklamasi soddalashgan shaxs ma’nosidan tashqari, chuqur sotsiolingvistik, psixolingvistik va madaniy mazmunga ham ega. Ularning qo‘llanish xususiyatlari tildagi sub’ektivlik, kollektivlik, refleksivlik hamda identifikatsiya jarayonlarini namoyon etadi.

1. Struktur-semantik natijalar

Tahlil jarayonida aniqlanishicha, “biz” olmoshi grammatik jihatdan ko‘plikni bildiruvchi birlik bo‘lib, semantik jihatdan esa jamoviylik, birdamlik va

ijtimoiy birlik g‘oyalarini aks ettiradi. Bu olmosh ko‘pincha inklyuziv (nutq sub’ekti tinglovchini o‘z ichiga olgan) va eksklyuziv (tinglovchini tashqarida qoldirgan) turlarida namoyon bo‘ladi. Masalan, “Biz yangi O‘zbekistonni barpo etamiz” (inklyuziv), “Biz, ilm ahli, bu masalaga jiddiy yondashamiz” (eksklyuziv) kabi misollar uning ijtimoiy o‘zaro munosabatni belgilashdagi rolini ko‘rsatadi.

“O‘z” olmoshi esa refleksiv ma‘noni ifodalaydi va shaxs yoki jamoaning o‘zligini anglash, ajratib ko‘rsatish hamda identifikatsiyalash jarayonida faol ishtirok etadi. “O‘zini tutish”, “o‘z yo‘lini tanlash”, “o‘z xalqimiz” kabi birikmalar bu birlikning psixologik va madaniy konnotatsiyasini ifodalaydi.

Tahlil shuni ko‘rsatdiki, “biz” va “o‘z” olmoshlari o‘zbek tilining semantik tizimida qarama-qarshi, ammo to‘ldiruvchi birliklar sifatida mavjud: biri kollektiv sub’ektivlikni, ikkinchisi esa individual refleksivlikni ifodalaydi. Bu ularning komplementarlik munosabatini isbotlaydi.

2. Funktsional natijalar

Funksional tahlil natijalari shuni ko‘rsatdiki, “biz” olmoshi kommunikativ va sotsiolingvistik jihatdan nutqdagi sub’ektivlik markeri sifatida ishlaydi. U ko‘pincha rasmiy nutq, siyosiy chiqishlar, matbuot tili va ta’lim kontekstlarida birlik, birdamlik va jamoaviylikni ifodalash uchun qo‘llanadi.

Masalan, siyosiy diskursda “biz” olmoshining faol qo‘llanishi ijtimoiy birdamlikni ta’minlovchi diskurs strategiyasi sifatida ishlaydi [Azaryahu, 2012, p. 77]. Bu birlik ijtimoiy kommunikatsiyada mavqey va mas’uliyatni tenglashtiruvchi vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

“O‘z” olmoshining funksional xususiyati esa refleksiv va identifikatsion ma’nolarda namoyon bo‘ladi. U shaxs yoki jamoaning o‘zini “boshqalar”dan ajratib ko‘rsatish, ya’ni o‘ziga xoslikni belgilash uchun xizmat qiladi. Shu sababli “o‘z” olmoshi milliy identitet, psixolingvistik o‘zlik va madaniy o‘zaro munosabatlarni ifodalashda muhim vazifani bajaradi [Esemuratov, 2019, p. 102].

3. Diskursiv natijalar

Nutq tahlili asosida ma’lum bo‘ldiki, “biz” va “o‘z” olmoshlari diskursiv markyorlar sifatida ham faol ishlatiladi. “Biz” olmoshi birlashtiruvchi va motivatsion diskurslarda ustuvor bo‘lsa, “o‘z” olmoshi refleksiv va introspektiv matnlarda ustunlik qiladi.

Masalan, “biz bir xalqimiz” iborasi jamoaviy birlikni ta’kidlasa, “o‘z qadriyatimizni saqlaylik” shaklidagi ibora milliy o‘zlikni mustahkamlaydi. Shu orqali har ikki olmosh madaniy semiosferada ijtimoiy o‘zlik va kollektiv ongni ifodalovchi lingvokulturologik vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

4. Sotsiopsixolingvistik natijalar

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, “biz” va “o‘z” olmoshlari o‘zbek tili tizimida sub’ektivlikning ikki qutbini tashkil etadi:

- “Biz” — ekstrovert (jamoaviy) sub’ektivlikni bildiradi;
- “O‘z” — introvert (shaxsiy) sub’ektivlikni aks ettiradi.

Bu ikki birlik o‘zbek tilida ijtimoiy ong va individual ong o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni ifodalashda asosiy grammatik va semantik vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Ularning tildagi ko‘p qatlamli qo‘llanilishi o‘zbek xalqining ijtimoiy birdamlik, mustaqillik va milliy o‘zlikni anglash kabi qadriyatlarini ifodalaydi.

5. Umumiy xulosalar

1. “Biz” va “o‘z” olmoshlari o‘zbek tili tizimida morfologik jihatdan oddiy, ammo semantik jihatdan murakkab birliklardir.
2. Har ikkisi ijtimoiy ongini va shaxsiy o‘zlikni aks ettiruvchi lingvistik indikatorlar sifatida namoyon bo‘ladi.
3. Ularning qo‘llanilishidagi kontekstual farqlar tildagi madaniy va psixologik dinamikani yoritadi.
4. “Biz” olmoshi kollektiv identitet, “o‘z” olmoshi esa individual identitet ifodasida yetakchi o‘rinni egallaydi.
5. Tahlil natijalariga ko‘ra, bu olmoshlar o‘zbek tili diskursida sotsiolingvistik birdamlikni shakllantiruvchi va o‘zlikni mustahkamlovchi semantik vositalar sifatida muhim ahamiyatga ega.

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari asosida “biz” va “o‘z” olmoshlari o‘zbek tili grammatik tizimida oddiy shakliy birliklar bo‘lishiga qaramay, chuqur struktur-semantik va sotsiolingvistik mazmunga ega ekanligi aniqlandi. Ularning semantik, funksional va diskursiv tahlili o‘zbek tilining ijtimoiy, psixologik va madaniy ongini ifodalovchi muhim ko‘rsatkichlar sifatida namoyon bo‘lishini isbotladi.

Avvalo, “biz” olmoshi o‘zbek tili tizimida jamoviylik, birdamlik, ijtimoiy hamkorlik va kollektiv sub’ektivlikni ifodalovchi vosita sifatida namoyon bo‘ladi. U shaxslararo munosabatda integrativ birlikni yaratadi va kommunikativ diskursda ijtimoiy birdamlikni mustahkamlovchi sotsiolingvistik marker vazifasini bajaradi. Shu sababli “biz” olmoshi davlat nutqlari, siyosiy chiqishlar, rasmiy matnlar va jamoaviy nutq turlarida birdamlik, ijtimoiy mas’uliyat va umumiy maqsad g‘oyalarini ifodalashda keng qo‘llanadi.

Boshqa tomondan, “o‘z” olmoshi o‘zbek tili tizimida refleksivlik, individuallik va identifikatsiyani bildiruvchi vosita sifatida faol ishlatiladi. Bu olmosh shaxs yoki jamoaning o‘zini ajratib ko‘rsatish, o‘zligini anglash va mustahkamlash jarayonida til orqali ifodalanadigan psixolingvistik indikator sifatida namoyon bo‘ladi. “O‘z fikri”, “o‘z qadriyatimiz”, “o‘z yo‘limiz” kabi birikmalar milliy identitet, madaniy xotira va o‘zlikni anglashni lingvistik darajada aks ettiradi.

Har ikki olmosh — “biz” va “o‘z” — bir-birini to‘ldiruvchi semantik oppozitsiyani tashkil etadi. “Biz” kollektiv, ijtimoiy yo‘nalganlikni bildirsa, “o‘z” individual, refleksiv yo‘nalganlikni ifodalaydi. Shu orqali ular o‘zbek tilining sotsiolingvistik muvozanat tizimini vujudga keltiradi: biri birlik va hamjihatlik, ikkinchisi esa shaxsiy o‘zlik va mustaqillik g‘oyalarini ifoda etadi.

Tadqiqot shuningdek ko‘rsatdiki, bu olmoshlarning qo‘llanilishi nutqdagi kontekstual, ijtimoiy va pragmatik omillar bilan chambarchas bog‘liqdir. Ularning semantik kengayishi tildagi jamiyatdagi o‘zgarishlar, nutq madaniyati va milliy o‘zlikning mustahkamlanishi bilan uzviy aloqada rivojlanmoqda.

Natijada quyidagi umumiy ilmiy xulosalar shakllandi:

1. “Biz” va “o‘z” olmoshlari o‘zbek tili tizimida semantik va funksional jihatdan mustaqil, biroq sotsiolingvistik jihatdan o‘zaro bog‘liq birliklardir.
2. “Biz” olmoshi kollektivlikni, “o‘z” esa individual reflektivlikni bildiradi; ular birgalikda tildagi ijtimoiy va shaxsiy identitetni ifodalash tizimini shakllantiradi.
3. Har ikki olmosh tildagi kommunikativ, psixolingvistik va kognitiv jarayonlarda faol ishtirok etadi.
4. “Biz” olmoshining qo‘llanishi siyosiy va rasmiy diskurslarda, “o‘z” olmoshining esa madaniy, ta’limiy va shaxsiy kontekstlarda ustunlik qiladi.
5. Ularning o‘zaro semantik uyg‘unligi o‘zbek tili tizimida milliy birlik va shaxsiy o‘zlik tushunchalarini lingvistik jihatdan ifodalovchi asosiy mexanizmlardan biri ekanini tasdiqlaydi.

Shu bois, “biz” va “o‘z” olmoshlarining tildagi maqomi nafaqat grammatik birlik sifatida, balki ijtimoiy ong va milliy o‘zlikni ifodalovchi konseptual birliklar sifatida ham qaralishi lozim. Ularning keyingi bosqichlarda kognitiv tilshunoslik, diskurs tahlili va sotsiopsixolingvistika doirasida chuqur tadqiq qilinishi o‘zbek tilshunosligi uchun istiqbolli yo‘nalish hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Azaryahu, M. (2012). *The politics of commemorative street renaming: Berlin 1945–1948*. *Journal of Historical Geography*, 38(1), 57–69. <https://doi.org/10.1016/j.jhg.2011.06.017>
2. Esemuratov, B. (2019). *O‘zbek tilida olmoshlarning semantik va grammatik tizimi*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Faltz, L. M. (1985). *Reflexivization: A study in universal syntax*. New York: Garland Publishing. (pp. 1, 23)
4. König, E., & Siemund, P. (2000). *Intensifiers and reflexives: A typological perspective*. In Z. Frajzyngier & T. S. Curl (Eds.), *Reciprocals: Forms and functions* (pp. 41–74). Amsterdam: John Benjamins.
5. Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press. (pp. 85–86)
6. Lyons, J. (1977). *Semantics* (Vol. 2). Cambridge: Cambridge University Press. (p. 683)
7. Reinhart, T., & Reuland, E. (1993). Reflexivity. *Linguistic Inquiry*, 24(4), 657–720.
8. Siewierska, A. (2004). *Person*. Cambridge: Cambridge University Press. (pp. 22–23)

MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Sh.</i>	O‘zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O‘zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo‘lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O‘zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She‘riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta‘siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov B., Sharipova S. Istamova SH.</i>	O‘zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o‘rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so‘zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o‘zbek tili leksik sathiga doir ba‘zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O‘zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O‘zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o‘zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92
<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek,</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107

<i>Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xūlasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177
<i>Utegenova O‘g‘iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning	191

	o‘rganilganlik darajasi hamda turlari	
<i>Turg‘unboyeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o‘rni	199
<i>O‘ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o‘zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so‘zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o‘xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G‘aybullayev Erkinjon</i>	O‘zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho‘lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o‘ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o‘rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o‘zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o‘zbek leksik tizimidagi o‘rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O‘zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o‘rni	260
<i>Turg‘unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o‘rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik vositalarning o‘rni	274
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo‘chqor Norqobil hikoyalarda xalqona so‘zlashuv, ibora va maqollarning qo‘llanishi	285
II SHO‘BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		

<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma’lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalingvistika munosabatida deyktik birliklarning o‘rni	297
<i>Ruzibaeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O‘zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta’limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G‘ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma’lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O‘zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilabaev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта изучения узбекского языка как второго	361
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o‘rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga	385

	ta’siri: XXI asrda yozma va og‘zaki muloqotning transformatsiyasi	
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta’sirchanligini oshirishda sifatlarning o‘rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko‘p ma’noli so‘zlarni qayta ishlashning gibridd modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O‘rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she’riyati leksikasini chastotali lug‘at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug‘bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	“Fiziologik xatolar”ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o‘ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo‘llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o‘zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o‘rni	443
<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O‘zbek tilidagi ayrim fe’l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda o‘zga tilli o‘quvchilarning nutqini o‘stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova</i>	Tilshunoslarga bog‘lab berilgan tomorqa...	477

<i>Nargizaxon</i>		
III SHO‘BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O‘zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo‘ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалья: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509
<i>Otamirzayeva Sug‘diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o‘zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohibjamol</i>	Ingliz va o‘zbek tillarida “yaxshilik” va “yomonlik” kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o‘xshatishlar tadqiqi	539

<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O‘zbek va ingliz xalq maqollaridagi “omad” va “omadsizlik” konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO‘BA. O‘ZBEK TILINING XORIJDA O‘QITILISHI VA O‘ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Ahmet Akalin</i>	Kültür taşıyıcısı olarak özbek dilinin diplomatik fonksiyonu	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O‘zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Türk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboeva Khavojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581
<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o‘zbek tillari misolida	584
V SHO‘BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Tanju Seyhan</i>	Ali şir Nevâyî ve üslubunda fiillerin yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O‘zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Farhad Rahimi</i>	Nezrali’nin çağatay türkçesi sözlüğünün yanlışları üzerine II	611
<i>Vahidə Cəfərzadə</i>	Mustafa Zəririn “Siyərün-nəbi” əsəri haqqında bəzi qeydlər	640

<i>Muhammadiyeva Dilafro ‘z</i>	“Boburnoma” parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo‘ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo‘janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning “Sab’ai sayyor” asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	“Nasoyim ul-muhabbat” asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan manbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn “Yüz hədis və yüz hekayə” əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	“Qo‘noq” umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O‘razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o‘rganish obykti sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay, Görge Bay)	711
<i>Meryem Hamişoğlu</i>	Türkçenin ilk sözlüğü <i>Dîvânu lugâti't-türk</i> 'ten özbek türkçesine bitki adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o‘rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O‘zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o‘simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o‘rganish obykti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug‘otit turk”dagi o‘z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O‘tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba’in she’rlarda “hayit” so‘zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Naimaxon Siddiqova</i>	Eskirgan so‘zlarning eskirmagan ma’nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	The stylistic, linguistic and psycholinguistic analysis of femalemale forms of address in the texts	766

	of the book of “Dede Qorqud”	
<i>Roza Turdiyeva</i>	O‘zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	775